

# PROBLEMVÄXTER I BETESMARKER



## VARFÖR KOMMER PROBLEMVÄXTERNA?

När skötseln i ängs- och hagmarker upphör kan markerna tas över av oönskade växter. Arter som gynnas av bete eller slåtter konkurreras ut av snabbväxande och näringsgynnade arter. Även i hårt betade marker kan arter som inte betesdjuren äter sprida sig och bli till problem. I nyrestaurerade marker kan det krävas särskilda insatser under några år för att få bukt med problemväxter. Likaså i marker där lägre betestryck eller sent betessläpp tillämpas.

## VILKA VÄXTER KAN GE PROBLEM?

### BRÄNNÄSSLA

Större bestånd kan bildas av brännässlor. De kommer ofta upp runt gödselupplag, vid utfodringsplatser, runt ris- och kvarlämnade gräs-högar, så undvik detta i hagmarkerna. Färska gröna nässlor betas inte, men i torkat tillstånd äts det av betesdjuren. Några års kontinuerlig avslagning vid blomning håller bestånden nere. Avslagna nässlor bör föras bort för att undvika ytterligare gödslingseffekt.



### ÄLGGRÄS

I fuktigare partier i betesmarken kan älggräs komma upp vilket leder till att grässvålen luckras upp. Älggräs betas gärna av får och getter. Nöt och häst äter inte älggräs men deras tramp kan störa tillväxten. Slå av älggräset vid blomning, upprepa vid behov.



### ÅKERTISTEL

Åkertistel sprids lätt med frön, och har djup grenad jordstam som lätt sätter nya skott, så den är svårutrotad. Kommer ofta in i betesmarker efter omfattande röjningar, och undviks av betesdjuren. Slå av nära markytan innan de går i knopp. Upprepas flera gånger per växtsäsong under ett par års tid.



### ÖRNBRÄKEN

Örnbräken är en ormbunksväxt som innehåller ett gift som gör den oätlig för betesdjur. Bekämpa örnbräken genom att knäcka stjälken (låt barnen ge sig på bestånden med pinnar!), upprepa under flera år. Arten missgynnas av nöttramp, så placera gärna en salt eller mineralsten i bestånden. Undvik att bränna marker med örnbräken då dess spridning gynnas av bränning.




**KLIBBAL**

Var försiktig med röjning av al i betesmarker eftersom de skjuter stubbskott och betesdjuren inte gillar bladen. Med ringbarkning av träden undviks stubbskott men det kan ta upp till 5 år eller mer innan träden dör och kan fällas. Stubbfräsning är det bästa alternativet, men kostsamt. Högstubbar på 1-1,5 meter, där skottbildningen på stammen kapas efter något år och hela stubben tas bort efter ytterligare några år, minskar uppslagen. Kapa annars stubbarna så nära marken som möjligt så underlättas kommande slyröjningar.


**ASP**

Asp har rejäla rotsystem där en individ ofta bildar en större dunge. Om de största moderasparna huggs, kommer massor av nya rot-skott upp. Minska uppslag genom att man spara de större träden och successivt glesa ur bland de yngre stammarna. Får och nötdjur äter gärna asp-skotten, varför det inte brukar bli större problem. Annars minimeras nya skott genom ringbarkning eller högstubbar som för al.


**BERGRÖR**

Bergrör, rörflen och andra storgrova gräs kan breda ut sig i hagar med lågt betetryck, nyrestaurerade hagar och hagar som betas av får. Stora bestånd av gräsen kan bildas genom rotutlöpare. Späda yngre plantor betas gärna, men äldre gräs ratas. Utbredningen kan begränsas av nöttramp. Placera gärna salt- eller mineralsten i bestånden. I fårbeten måste man bekämpa gräsen manuellt genom att slå av dem två gånger per säsong.


**TUVTÄTEL OCH VEKETÅG**

Tuvbildande arter på fuktig betesmark. Har högt innehåll av kisel vilket gör dem osmakliga. Nöt och häst kan beta spädare plantor på våren. I mindre områden kan tuvorna bekämpas med röjsåg med slyklinga. För större områden krävs betespåsar med slaghackor eller om tuvorna är mycket höga krävs tuvfräsning.


**VASS (bild nedan till vänster)**

Kan slås av under vattenytan så att stråna vattenfylls och ruttnar. Tätare vassbestånd kan brännas under vintern, så att betesdjuren kommer åt att beta nya friska skott på våren. Tidigt betessläpp och nötbete är bra för att få bukt med vass. Även islandshästar kan beta bort vass.

**LÄS MER**

*Ett rikare odlingslandskap - röjning av betesmarker.* Olle Kvarnäck, Jordbruksverket, 2009.

*Ohävdarter i betesmarker - Fakta och råd.* VäxtEko, 2004:11. Länsstyrelsen Blekinge län.

*Restaurering av betesmarker och ängar.* Jordbruksverket, 2006.

**Kontakt**

Upplandsstiftelsen  
Box 26074, 750 26 Uppsala  
018-611 62 71  
info@upplandsstiftelsen.se  
www.upplandsstiftelsen.se